Müzik Eğitimi Bilim Dalı Lisansüstü Programlarına Öğrenci Kabul Süreçlerinin Değerlendirilmesi

Arş. Gör. Emin Ersöz Yiğit

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9808-4913>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Samsun – TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Erdem Çağlar

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3465-4515>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun – TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Beril Tekeli Yiğit

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6498-5564>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun – TÜRKİYE

Makale Geçmişi	Öz
Geliş: 05.08.2021 Kabul: 15.09.2021 On-line Yayın: 28.09.2021	Müzik eğitiminde önemli bir yere sahip olan lisansüstü müzik eğitimi, Türkiye’de üniversitelerde faaliyet gösteren enstitüler bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Müzik eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora programları pek çok üniversitede bulunmaktadır. 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi sonrasında yaygınlaşan uzaktan eğitim-öğretim faaliyetleri lisansüstü eğitimi de kapsamaktadır. Bu programların öğrenci alım süreçleri de bu durumdan etkilenmiştir. Üniversiteler bu süreçlerde çeşitli yollar izlemektedirler. Bu araştırmada Türkiye’deki üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren enstitülerin öğrenci kabul süreçleri, “hizmet verdikleri program türleri, bağlı oldukları enstitüler, öğrenci kontenjanları, öğretim üyesi sayıları, başvuru şartları, ön değerlendirme süreçleri, sınav türleri, sınav içerikleri, yerleştirme durumları ile kullandıkları teknolojiler” değişkenleri bakımlarından incelenmiştir. Betimsel tarama yöntemi kullanılarak Türkiye’deki 36 üniversitede hizmet veren enstitülerin 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyılları lisansüstü öğrenci kabul süreçleri değerlendirilmiştir. Literatür tarama yöntemi ile lisansüstü müzik eğitimi programlarının uzaktan eğitiminde kullanılan uygulamalar saptanmış ve çeşitli yönleriyle irdelenmiştir. Pandemi koşullarında oluşan acil uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilişkili olarak üniversitelerin müzik eğitimi bilim dalı lisansüstü programlarına öğrenci kabul sürecinde, enstitülerin daha çok eğitim bilimleri kapsamında olduğu, güz yarıyılında bahar yarıyılına göre daha fazla öğrenci kontenjanı ilân edildiği, başvuru şartları ve değerlendirme süreçlerinin üniversiteler arasında farklılıklar gösterdiği, bilim sınavı/mülakatlara ilişkin üniversitelerin internet sayfalarında çoğunlukla ayrıntılı bilgilere rastlanmadığı sınav süreçlerinin daha çok yüz yüze gerçekleştirildiği, sadece 2 üniversitenin teknolojik uygulamalardan yararlandığı görülmektedir.
Anahtar Kelimeler	
Lisansüstü Müzik Eğitimi Lisansüstü Öğrenci Kabul Sınavları Uzaktan Eğitim Acil Uzaktan Eğitim Uzaktan Eğitim Uygulamaları	
Araştırma Makalesi	
DOI: http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52530	

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yiğit, E. E.; Çağlar, E. ve Tekeli Yiğit, B. (2021). Müzik Eğitimi Bilim Dalı Lisansüstü Programlarına Öğrenci Kabul Süreçlerinin Değerlendirilmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(86): 21-46.

Evaluation of Student Matriculation Processes for Music Education Graduate Programs

Ress. Asst. Emin Ersöz Yiğit

Ondokuz Mayıs University, State Conservatory, Department of Music, Samsun – TURKEY

Asst. Prof. Dr. Erdem Çağlar

Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Music Education, Samsun – TURKEY

Asst. Prof. Dr. Beril Tekeli Yiğit

Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Music Education, Samsun – TURKEY

Article History

Submitted: 05.08.2021

Accepted: 15.09.2021

Published Online: 28.09.2021

Keywords

Graduate Music Education

Graduate Student Matriculation
Exams

Distance Education

Emergency Distance Education

Distance Education Applications

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52530>

Abstract

Postgraduate music education, which has an essential role in music education, is carried out within the institutes operating in universities in Turkey. Master's and doctorate programs in music education are available in many universities. Distance education-teaching activities, which became widespread after the Covid-19 pandemic in 2020, also include postgraduate education. The student matriculation processes of these programs were also affected by this situation. Universities follow various paths in these processes. In this research, the student matriculation processes of the institutes operating within the universities in Turkey examined in terms of “types, types of programs they serve, student quotas, number of faculty members, application conditions, pre-evaluation processes, exam types, exam contents, placement situations and technologies they use” variables. The graduate student matriculation processes in the fall and spring semesters of the 2020-2021 academic year of the institutes operating in 36 universities of Turkey were examined using the descriptive survey method. The applications used in music education distance education were determined and examined in various aspects by literature review. It has been concluded that, in the process of matriculating students to music education graduate programs concerning the emergency distance education applications that occurred under pandemic conditions, institutes are primarily within the scope of educational sciences, more student quotas announced in the fall semester compared to the spring semester, application conditions and evaluation processes differ between universities, detailed information about science exam/interviews is mostly not found on the web pages of universities, exam processes mostly carried out face to face, and only two universities benefit from technological applications.

GİRİŞ

Var olduğu dönemin felsefi tartışmaları, coğrafik ve toplumsal yapısı, endüstriyel hedefleri ve ekonomik kaygıları temel alınarak şekillenen *eğitim* kavramı yine var olduğu dönemin yaratmış olduğu yöntem ve teknolojilerin nasıl kullanılacağına dair kaygıları barındırarak karışımıza çıkar. Gelişim ve insan kavramlarından bağımsız düşünilemeyen bu kavram koşullara göre anlamlandırılırken aynı zamanda/tıpkı canlı bir organizma gibi yaşam koşullarına uyum sağlayarak hayatta kalmaya - işlevselliği ve önemi sorgulanarak- devam eder. Yani, kendi içerisinde sistematığı olan, bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarını belirli amaçlarla bilinçli olarak istendik şekilde kurgulayan *eğitimin* (Ertürk, 1988: 13) her kademesinde, eğitimcileri/uygulayıcıları tarafından inisiyatif alıp ani ve özel koşullar altında önceden belirlenmiş olan hedef ve amaçlarına sadık kalınmaya çalışılarak normal koşullarda yaygın ya da yoğun olarak tercih edilmeyen yöntem, teknik ve modellerin uygulanmasına tanıklık edilebilir.

Kendi içerisinde sistematığı olan ve yine bireylerin müziksel yaşantıları aracılığı ile beklenen davranışları kazandırma süreci olarak tanımlanan (Uçan, 2018: 11) müzik eğitimi, herkese göreliliği (genel müzik eğitimi), müziğe hevesli olma hâlini (amatör müzik eğitimi) ve müzikte uzmanlaşmayı (profesyonel müzik eğitimi) (Uçan, 2018: 33-36) dikkate alan farklı gruplar ve koşullarla birlikte ele alınmaktadır. Üç boyutun tümünde eğitimci ve öğrenci arasında *zaman* ve *mekân* algısına son derece dikkat edilen bu eğitimin doğasında bireysel ve toplulukla yapılan teorik ve uygulamalı çalışmalar yer almaktadır. Zorunlu eğitime dâhil olmayan ve kişiye bağlı olarak tasarlanıp düzenlenerek uygulanan amatör müzik eğitimi boyutu yaygın öğretime örnek olurken; genel ve mesleki müzik eğitimi örgün eğitim türü kapsamında yer almaktadır. Genel müzik eğitimi, her yaşa ve her düzeye hitap ederken herkes için gerekli ve zorunlu eğitimi vurgular. Ancak mesleki müzik eğitiminin gerçekleşmesi için bu eğitimden faydalanan olacak olan bireylerin belirli müziksel ve entelektüel alt yapıya sahip olması koşulu aranarak ilgili mesleki programlara dâhil edilmesi beklenir (Uçan, 2018: 37). Dolayısıyla bireylerin mesleki müzik eğitimi veren programlara kabul edilme sürecinde amatör ve genel müzik eğitimi boyutlarından farklı olarak kendine özgü *öğrenci seçme* yöntemleri uygulanmaktadır.

Müzik öğretmenliği lisans programlarının öğrenci kabul süreci, müzik öğretmenliği eğitimi almaya odaklanan öğrencilerin *merkezi seçme ve yerleştirme sınavlarından* elde etmiş oldukları (asgari puan şartlarını sağlayan) puanlar ve mezun oldukları programa ait *not ortalamalarının* değerlendirmeye alındığı *ön değerlendirme* basamağı ile başlar. İlgili program ve bağlı olduğu birim tarafından belirlenen koşullar çerçevesinde gerçekleşen ön değerlendirme sürecinin ardından başvuru programına özgü şekilde tasarlanan ve Türkiye'deki konservatuvarlar, güzel sanatlar fakülteleri ve güzel sanatlar liselerine giriş aşamasında da uygulanan; kurumsal olarak farklı boyutları ele alsa da temelde müziksel işitme-algılama, müziksel okuma-yazma, müziksel söyleme ve müziksel çalma alt boyutlarının dikkate alındığı müzik yetenek testleri gibi ölçme araçlarının da kullanıldığı, öğrencilerin ilgili programa başlamadan önce *ön koşul* niteliğindeki zihinsel, duyuşsal ve motor becerilerini tespit etmek üzere gerçekleştirilen (Tarman, 2006: 86) *tanılayıcı (diagnostik) değerlendirme* kavramı ile sınıflanan *yetenek sınavları* ya da *mülakatlar* ile devam etmektedir. Süreç, yetenek sınavı ve mülakat sonrasında öğrencinin *yerleştirme* puanı hesaplanarak başarı sıralamasında yer alması ile son bulur. Dört yıllık lisans eğitimi sürecinde müzik alan bilgisi, müziksel davranış biçimleriyle etkin ilişki kurma, müzik öğretimi, bireysel özellikler olarak ifade edilen (Kalyoncu, 2004: 512) müzik öğretmenliği yeterlikleri ile mesleki bilgi, mesleki beceri ve tutum-değerler başlıklı (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017) genel öğretmen yeterlik alanlarında başarı gösterdiği düşünülen müzik öğretmenliği lisans programı mezunlarının, müzik eğitimi alanında uzmanlaşmak, üniversiteler bünyesinde öğretim elemanı olarak görev yapmak, öğretmenlik kimliğini geliştirmek ve ortak mesleki ağ kurmak gibi amaçlarla lisansüstü eğitim programlarını tercih etmektedirler.

Bilim/sanat üretme ve yayma; toplumsal sorunları algılama ve sorunlara çözüm önerileri geliştirme ve üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunma işlevlerine sahip olan lisansüstü eğitim, üniversitelerin temel işlevleriyle de örtüşürken (Arıcı, 2001: 56-57; Tosun, 2001: 7 Aktaran: Eskiöğlu, 2010: 988) başlı başına müzik eğitimi alanının gelişimi adına da önemli bir eğitim-öğretim basamağını ifade eder. Müzik eğitimi uzmanlığı adına Türkiye’de 1970’lerde başlayan lisansüstü eğitim programları, 1980’lerin ortalarından günümüze hızla yaygınlaşarak önemli gelişmeler göstermiştir (Uçan, 2018: 503). 2002-2003 yıllarında altı üniversitenin (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi) bünyesinde lisansüstü müzik eğitim hizmeti verilirken (Bilen, 2005: 260) günümüzde bu sayının yeni açılan lisans programlarıyla paralel olarak arttığı düşünülebilir. Bu bilgilerden hareketle lisansüstü eğitim programlarının uzun bir tarihe dayanmadığı söylenebilir. Bilen (2005: 258) aslında çok önemli bir eğitim basamağı olan lisansüstü müzik öğretmenliği programlarının:

- Ezberden uzak, meraklı, araştırmacı, kendisiyle barışık, yaratıcı müzik eğitimcileri yetiştirme,
- Müzik eğitimcilerinin lisans düzeyinde kazandığı müzik bilgi ve becerilerini lisansüstü düzeyde geliştirmelerine olanak yaratma,
- Toplumun müzik eğitimine ilişkin gereksinimlerini karşılayacak nitelikli müzik eğitimi araştırmacıları yetiştirme,
- Müzik eğitimi sorunlarını, toplumun diğer sorunlarıyla ilişkilendirebilen, toplumsal tüm olaylara karşı duyarlı olduğu gibi, müzik eğitimi sorunlarına da duyarlı ve bu sorunlara akılcı çözümler üretebilen müzik eğitimcileri yetiştirme,
- Topluma yön veren üniversitelerin daha çağdaş bir çizgi yakalamasına ortam hazırlayacak, sanat üretimine ve sanatsal gelişmeye yön verecek müzik eğitimi akademisyenleri yetiştirme işlevlerine sahip olduğunu ifade etmiştir.

Çakar (2001: 67), lisansüstü eğitimi tercih edeceği düşünülen ideal bir bilim insanının (araştırma görevlisi örneği üzerinden) kapsamlı bir bilimsel düşünceye, hayal gücüne ve araştırmacı özelliklerine sahip olması, olumlu anlamda hırslı, azimli, araştırma verilerini gerçek hayata aktarabilen ve tekrar tekrar test edebilen, birlikte çalışma becerisine sahip, umutlu, bilgi yönünden paylaşımcı, geçmişini sorgularken hatalarını tekrar etmeyen, tarafsız, anlayışlı, dikkatli ve kendisini yenileyebilen yapıda olması gerektiğini vurgularken bu kişilerin ilgili programlara ait *kabul* sınavlarında sergilenmesi beklenen özelliklerinin tam olarak ölçülemediğini hatırlatmaktadır. Hatta lisansüstü eğitimde yapılacak bilim sınavlarının dikkatle yapılması ve bu özellikleri kazanmalarına yönelik öğrencilerin motive edilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Yine müzik eğitimi alanında lisansüstü eğitimi sürdürecektir potansiyel öğrencilerin yukarıda belirtilen niteliklere sahip olup olmadığı dikkate alınmadan gerçekleştirilecek bir kabul süreci ile programda görev alan eğitimciler, öğrenciler, müzik eğitimi, müzik araştırmaları, alanın diğer disiplinlerle ilişkisi ve mezuniyet sonrasında istihdam konularına yönelik her türlü uygulama olumsuz yönde etkilenebilir. Bu olumsuz sonuçların en aza indirilebilmesi için öğrencilerin başvuracağı herhangi bir müzik eğitimi bilim dalı ve ilgili enstitüsünün belirlemiş olduğu ölçütler kabul sürecini oluşturmaktadır.

Lisansüstü müzik eğitimi bilim dalı yüksek lisans programlarına başvurmak isteyen adayların *başvuru* sürecinde gerekli olan lisans diploması ile üniversitelerin senato kararı çerçevesinde artırılabilen başvuracağı programın puan türünde en az 55 almak üzere ALES¹ puanına sahip olması; doktora programına başvuracak adayların ise tezli yüksek lisans diploması ile başvuracağı programın puan türünde en az 55 almak üzere ALES ve yabancı dil sınav puanlarına sahip olması (Yükseköğretim Kurumu, 2016) beklenmektedir. Ön değerlendirme sürecinin ardından, her iki program için yazılı

¹ Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı kısaltması.

olarak yapılacak *bilimsel sınavı* ve/veya *mülakat* sonucu da değerlendirmeye dâhil edilebilmektedir (Yükseköğretim Kurumu, 2016).

Pandeminin yaşandığı eğitim-öğretim süreci öncesinde müzik eğitimi bilim dallarının lisansüstü öğrenci kabul sürecinde genellikle yüz yüze gerçekleştirilen mülakat ve bilim sınavları ile yerleştirilen lisans programı mezunları, Covid-19 acil durumu ile program kabul sürecinin uygulayıcısı olan öğretim elemanları ve enstitüler, uzaktan eğitim ve acil uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında yeni *ölçme-değerlendirme* ve *sınav kriterleri* belirleyerek farklı *öğrenme yönetimi sistemlerine* yönelmişlerdir. Dolayısıyla lisansüstü eğitime olan talebin karşılanmasına ara verilmediği gözlemlenmiş ancak uygulanan öğrenci kabul süreci ile ilgili lisansüstü müzik eğitimi programlarının işlevlerinin ne ölçüde desteklendiği ve niteliği sorgulanmaya başlanabilir.

Günümüz eğitim koşullarında konu edinilen, geçmişi 1700'lü yıllara dayanan ve Türkiye'de 1923-1955 yılları arasında kavramsal olarak tartışılan (Bozkurt, 2017: 87); 1956 yılında banka çalışanlarına mektupla öğretim uygulamaları (Karatepe, Küçükgençay & Peker, 2020: 1262) çerçevesinde yazışma teknikleri ile gerçekleştirilen *uzaktan eğitim modeli*, 1976-1995 yılları arasında radyo ve televizyon aracılığı ile desteklenen uzaktan eğitim uygulamaları, 1980'li ve 1990'lı yıllarda ilk ve ortaöğretim kademeleri ve yükseköğretim düzeyinde geniş öğrenci kitlelerine sunulmuş bilişim tabanlı uygulamalar (Bozkurt, 2017: 88) ile yaygın ve örgün eğitimde tercih edilmeye başlanan modellerden biri hâline gelmiştir. Açık ve uzaktan öğrenme ile de anılan, yaşam boyu öğrenme fırsatı sunması noktasında önemli rol oynayan, "öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alan" olarak tanımlanmaktadır (Aydemir, 2018; Bozkurt, 2017: 87). Aynı zamanda önceleri örgün eğitimin yükünü hafiflettiği (Şad & Akdağ, 2010: 19), etkililiğinin, yüz yüze eğitimle benzer olduğu (Hanna vd., 2000: 26; Aktaran: Simonson, Schlosser & Orellana, 2011: 138) düşünülen uzaktan eğitim, hizmet çeşitliliği ve yükseköğretimde yeni fırsatlar sunmasının yanı sıra zaman esnekliği, mekân esnekliği ve yeni kariyer fırsatları elde etme amacıyla yükseköğretim kademesindeki öğrenciler tarafından tercih edilmiş, yakın zamanda Covid-19 nedeniyle tüm eğitim kademelerinde uygulanmaya başlanmıştır (Özalkan, 2021: 19).

"Geçmişte sadece örgün eğitime herhangi bir nedenden dolayı ulaşamayanlar için söz konusu olan uzaktan eğitim uygulamaları Covid-19 nedeniyle bugün eğitim öğretim faaliyetleri, her eğitim kademesi için uzaktan eğitim teknikleriyle yürütülmektedir. Söz konusu geçişin ani ve zorlayıcı bir durumdan kaynaklanması, tümünden bir geçiş için gerekli hazırlıkların yapılmasını imkânsız kılmıştır" (Özalkan, 2021:19). Normalde etkili bir çevrimiçi uzaktan eğitimin gerçekleşmesi için Means, Bakia ve Murphy'nin (2014), yöntem, hız, öğrenci-eğitmen oranı, pedagoji, çevrimiçi eğitmen ve öğrencinin görevi, çevrimiçi iletişimin eşzamanlılığı, geri bildirim kaynaklarının yanı sıra eğitim-öğretim sürecinde öğrenci ve program çıktılarına da yansıtan ölçme değerlendirme boyutunun önemli olduğunu "Learning Online: What Research Tells Us about Whether, When and How" adlı çalışmalarında yer alan *çevrimiçi değerlendirmenin rolü* başlığı altında vurgulamaktadır. Ancak alınan kararlar ve gerçekleşen eğitim-öğretim süreci uygulamaları doğrultusunda iyi planlanmış çevrimiçi öğrenme deneyimlerinin, bir kriz ya da felâketi çözüme odaklı çevrimiçi olarak sunulan derslerden anlamlı ölçüde farklı olduğu görülmektedir. Pandemi sürecinde etkin rol oynayan birçok akademisyen ve alan uzmanı, bu farklılığı netleştirmek üzere "acil uzaktan eğitim" (emergency remote education) kavramını bir terim olarak sunmuş ve yüksek kalitede çevrimiçi eğitim olarak bilinen, kurum temelli, kendine has ortam ve içerik tasarımının gerçekleştiği, *öğrencinin talebi doğrultusunda yürütülen* uzaktan eğitimden ayrı düşünülmesi gerektiği fikrini öne sürmüştür (Hodges vd, 2020:3; https://www.youtube.com/watch?v=A43_9YsaCkk, 2021).

"Yüz yüze eğitimin acil uzaktan eğitim sürecinde temel referans kaynağı olması sebebiyle yüz

yüze kullanılan teknikler, çoğunlukla, aynı şekilde uzaktan eğitime uyarlanmıştır. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim mantığına dayanarak yürütülmesi birçok sorunu beraberinde getirmiştir” (Özalkan, 2021: 22). Bozkurt (2020: 120), acil uzaktan eğitim sürecinde başarısı ve başarısızlığı tartışılan çok sayıda uygulamanın gerçekleştiğini ancak bu süreçte en çok eksikliği gözlenen konunun ölçme ve değerlendirme olduğunu belirtmiştir. Bu süreçle yalnızca okullar ve üniversitelerin kapalı olmasıyla öğretimin kesintiye uğramakla kalmadığına; aynı zamanda önemli değerlendirme süreçlerinde birçok ülkede gerçekleşen sınavların ertelendiğine ya da iptal edildiğine; yükseköğretim kademesinde bulunan birçok üniversite ve kolejde geleneksel sınavlar yerine çevrimiçi değerlendirme araçlarının kullanıldığına değinmiştir. Yine eğitimci ve öğrenci açısından ilk kez deneyimlenen bu durumla birlikte değerlendirme sürecinde her zamankinden çok daha büyük ölçekli hataların gözlenebileceği; hatta hazırlıksız bir şekilde gerçekleşen ölçme ve değerlendirme sürecinden doğacak hatalarla birlikte yeni mezun olacak öğrencilerin işe alım aşamalarına olumsuz etkiler yaratabileceği (d’Orville, 2020: 3) yorumlarıyla karşılaşmaktadır. Bu çerçevede yine mezun öğrenci profilinin yüksek lisans ya da doktora programlarına başvuru aşamalarında ya da bu programların öğrenci kabul koşullarında da ölçme-değerlendirme hataları ile karşılaşıldığı/karşılaşılabileceği fikri uyanmaktadır.

“İncelenen çalışmaların hemen hepsinde cevapları belli olan sorularla oluşturulmuş çevrim içi test ve klasik sınavlarda, bilgiye saniyeler içinde ulaşılabilmesini mümkün kılan teknolojik olanakların kopya çekilmesini de son derece kolaylaştırdığı, bu durumun bazı öğrencilere haksız menfaat sağladığı ifade edilmiştir. Ölçme ve değerlendirmede kullanılacak tekniklerin çağa ve koşullara uygun ve uyarlanabilir olmalarının yanı sıra öğrencilerde öz disiplin sağlayacak nitelikte olmaları da son derece önemlidir. Süreç odaklı ve öğrencileri alanlarına göre onları bilginin pasif alıcılarından bilgi uygulayıcılarına taşıyabilecek alternatif tekniklerin kademeli olarak kullanımı, günümüzde yaşanan pek çok sorunun üstesinden gelebilir” (Özalkan, 2021: 24)

Öğrenci merkezli eğitim uygulamalarının içselleştirilmeye çalışıldığı yüz yüze eğitimde, kâğıt ve kalemle gerçekleştirilen, sonuca odaklı, tek yanıtı soruların yer aldığı ölçme-değerlendirme stillerinden uzaklaşmaya çalışılarak öğrencilerin değerlendirme sürecine etkin katılım gösterdikleri, araştırma yaparak tartıştıkları ve fikirlerini sundukları, inceleme ve iş birliği becerilerine odaklanan alternatif, performans dayalı ve tamamlayıcı ölçme-değerlendirme stillerinin (Tan, 2019; Çetin, 2019; Çıkrıkçı, 2019; Tekindal, 2017; Başol, 2015; Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2015; Karip, 2012; Aktaran: Uygun & Saraç, 2020: 200) uygulanmasına odaklanılmaktadır. Bu mantık ile acil uzaktan eğitim esnasında lisansüstü müzik eğitimi programlarına öğrenci kabul sürecinde de gerçekleştirilecek ölçme-değerlendirmenin geleneksel ya da öğrenci merkezli ölçme-değerlendirme stillerinden oluşup oluşmadığı ya da hangisinin ağırlıklı olarak tercih edildiği sorularını doğurmaktadır. Bu noktada üniversitelerin doğru-ölçme değerlendirme uygulamalarını gerçekleştirebilmek için çeşitli yazılım ve uygulamalara ihtiyaç duyacağı düşünülmektedir. Athabasca University, University of Alabama at Birmingham, University of Dayton, The University of Tennessee Chattanooga, The University of Southern Mississippi, Indiana University, The University of Arizona gibi üniversitelerin eğitim-öğretim süreçlerinde çevrimiçi sınav/gözetmenlik uygulamalarından faydalanmakta oldukları görülmektedir. Dünya genelinde çevrimiçi sınav gözetmenliği yazılımlarını kullanan üniversitelerin yanında, yetenek sınavlarının geleneksel uygulanış içerisinde yer alan yazılı uygulamaları tamamen sözel uygulamalara dönüştürerek öğrenci alımı sürecini çevrimiçi olarak tamamlayan üniversiteler de bulunmaktadır. Amsterdam University of Arts’a bağlı olan Conservatorium van Amsterdam’da kabul sınavlarının geleneksel olarak yazılı yapılan birçok bölümünün sözlü sınava dönüştürüldüğü gözlemlenmektedir. Aşağıda kullanımı tercih edilen bazı çevrimiçi sınav uygulamaları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Examity

Yazılım, otomatik gözetmenlik ve canlı (çevrimiçi) gözetmenlik olmak üzere iki farklı kullanım seçeneği sunmaktadır. Otomatik gözetmenlik seçeneğinde; kimlik doğrulama için, sınava giren adayın sistem tarafından kendi fotoğrafı ve kimlik kartının fotoğrafı çekilerek daha sonra kontrol edilmek üzere sisteme kaydedilmektedir. Daha sonra, adaydan bir dizi soruya cevap vererek kimlik doğrulama aşamasını tamamlaması istenmektedir. Bu aşama tamamlandıktan sonra aday sınava başlamaktadır. Sınav uygulaması esnasında yazılım tarafından adayın davranışları gözlemlenerek, şüpheli olarak değerlendirilebilecek davranışlar gerçekleştiği süre ve saat belirtilerek raporlanmakta ve sınav uygulayıcıları tarafından kontrol edilmek üzere sınavın video kaydı saklanmaktadır.

Çevrimiçi gözetmenlik seçeneğinde ise adayın kimlik doğrulaması sınava getirdiği kimlik ile başvuru belgelerinde yer alan bilgilerin ve fotoğrafın, kamerada eşzamanlı olarak görünen görüntüsü ile karşılaştırılması, sonrasında adayın bir dizi soruyu cevaplama ile gerçekleşmektedir. Sonrasında kamera üzerinden adayın sınava gireceği odanın ve masanın 360° taraması gerçekleştirilerek risk oluşturabilecek her şeyin odadan çıkarılması sağlanmaktadır. Kimlik doğrulama aşamasından sonra sınav başlatılmaktadır. Sınavın tamamına bir gözetmen eşlik etmekte ve gerekli gördüğü anlarda sınava müdahale edebilmektedir. Sınav uygulaması esnasında yazılım ve çevrimiçi gözetmen tarafından adayın davranışları gözlemlenerek, şüpheli olarak değerlendirilebilecek davranışlar gerçekleştiği süre ve saat belirtilerek raporlanmakta ve sınav uygulayıcıları tarafından kontrol edilmek üzere sınavın video kaydı saklanmaktadır (<https://www.examity.com>).

ProctorU

Birçok üniversite tarafından kullanılmakta olan ProctorU yazılımı, çevrimiçi sınav uygulamaları açısından 4 farklı seçenek sunmaktadır. Record seçeneği düşük risk içeren sınavlarda, çevrimiçi gözetmen olmadan, kimlik doğrulaması gerçekleştirildikten sonra, sadece sınavın kayıt altına alınması ile gerçekleştirilmektedir. Sınavda güvenlik ihlali olarak değerlendirilebilecek şüpheli davranışların değerlendirilmesi tamamen kullanıcıya bırakılmaktadır. Record+ seçeneği, kimlik doğrulama işlemlerinden sonra sınavın kayıt altına alınması, güvenlik ihlali olarak değerlendirilebilecek şüpheli davranışların bir ProctorU uzmanı tarafından değerlendirilip raporlanmasını kapsamaktadır. Review+ seçeneği, düşük ve orta riskli sınav uygulamaları için önerilmektedir. Bu seçenekte kimlik doğrulaması işlemlerinden sonra adayın sınava gireceği ortam taranarak uygunsuz olarak nitelenecek her şeyin ortamdan çıkartılması sağlanmaktadır. Sınav esnasında şüpheli davranış olarak değerlendirilebilecek hareketler uzmanlar tarafından tespit edilip kullanıcı görüşüne sunulmaktadır. Live+ seçeneği ise yüksek risk oluşabilecek sınavlar için önerilmektedir. Diğer üç seçenekte sunulan hizmetlere ek olarak sınavın tamamı gözetmenler tarafından izlenerek şüpheli davranış olarak değerlendirilebilecek hareketler raporlanmakta ve gerekli görülen noktalarda sınava müdahale edilebilmektedir. Canvas, Blackboard, Moodle gibi platformlar ile entegre şekilde kullanılabilir (https://www.proctoru.com).

Proctor Exam

Tamamen internet tabanlı olan yazılımı kullanmak için herhangi bir bilgisayara yükleme yapılması gerekmemektedir. Yazılım tamamen internet üzerinden çalışmaktadır. Kimlik doğrulama, adayın sınav esnasında yanında bulunduracağı kimlik kartı ve çevrimiçi olarak ekranda yer alan görüntüsü ile teslim ettiği evraklar üzerinden yapılmaktadır. Bu yazılımda da ProctorU ve Examity yazılımları gibi sınavın video kaydı alınarak gerçekleştirilmesinin yanında çevrimiçi gözetmenlik seçeneği de mevcuttur. Adayın sınava gireceği ortamın 360° taranmasına imkân vermenin yanında sınav esnasında adayın sınav ortamında istenen bir yere ikinci bir akıllı cihaz yerleştirmesinin sağlanması ile sınav ortamı sınav sonuna kadar adayın görüntüsü ile eş zamanlı olarak takip edilebilmektedir. İkinci kamera ile sınav ortamının gözetlenebilmesi için ücretsiz bir uygulamanın 2.

kamera olarak kullanılacak akıllı cihaza yüklenmesi gerekmektedir. Sınav sonrasında video kaydı şüpheli davranışlar ile ilgili bir rapor kullanıcıya ulaştırılmaktadır (<https://proctorexam.com>).

Mercer/Mettl

ProctorU yazılımı gibi Canvas, Blackboard, Moodle gibi platformlar ile entegre şekilde kullanılabilen yazılımdır. Kimlik doğrulama aşaması adayın sınav esnasında yanında bulunduracağı kimlik kartı adayın çevrimiçi görüntüsü ve teslim ettiği evraklar üzerinden yapılmaktadır. Sınav esnasında yazılım tarafından şüpheli davranışların tespit edilmesi ve video kaydı ile şüpheli davranışların kullanıcıya iletilmesi yoluyla sınav güvenliğinin sağlanabilmesinin yanında çevrimiçi gözetmenlik yapılarak sınavın tamamının gözetlenmesi de mümkündür. Yazılım, güvenli tarayıcı özelliği ile de sınav sayfası dışında bilgisayar kullanımını kısıtlayarak sınav güvenliğini arttırmaktadır (<https://mettl.com/en-ae>).

Proctorio

Proctorio yazılımında da diğer yazılımlar gibi kimlik doğrulama aşamasında adayın sınav esnasında yanında bulunduracağı kimlik kartının fotoğrafı ile adayın çevrimiçi görüntüsü sınav başlatılmadan önce yazılım tarafından otomatik olarak karşılaştırılarak doğrulanmaktadır. Diğer yazılımlarda olduğu gibi Proctorio'nun da çevrimiçi gözetmenin tüm sınavı izlemesi ile kullanılabilmesi; sınavın çevrimiçi gözetmen olmadan şüpheli davranışların yazılım tarafından raporlanması ve daha sonra kullanıcı tarafından değerlendirilmesi mümkündür. Ayrıca yazılımın intihal tespiti için kullanılacak bir özelliği de mevcuttur (<https://proctorio.com>).

Respondus

Respondus yazılımı, LockDown Browser ve Respondus Monitor eklentileri ile birlikte güvenli bir sınav ortamı sunmayı hedefleyen bir yazılımdır. LockDown Browser sınav esnasında adayın bilgisayar üzerinde gerçekleştirilecek aktivitelerini sınırlayarak sınav ekranı dışında erişimi engellemektedir. Respondus Monitor ise sınav esnasında adayın bilgisayar kamerasını kullanarak sınav ortamı ve adayın sınav süresince kaydedilerek, gözetmensiz sınav yapılması imkânını sağlamaktadır. Yazılımın çevrimiçi gözetmen hizmeti bulunmamaktadır. Sınavlar kayıt altına alınarak sınav sonrasında şüpheli davranışların tespiti için incelenebilmektedir (<https://web.respondus.com>).

Proctor Track

Blackboard, Canvas, Moodle, Sakai, Edx, Brightspace platformları ile bütünleşmiş şekilde çalışabilen uygulama, tüm online gözetmenlik uygulamaları gibi benzer özellikler taşımaktadır. Yazılım, ProctorU gibi 4 seçenek ile sunulmaktadır. Kimlik doğrulama adımları diğer uygulamalar gibi adayın yanında bulunduracağı kimlik kartının ve çevrimiçi görüntüsü karşılaştırılarak uygulanmaktadır. Adayın sınav esnasında bulunacağı odanın tamamının sınav öncesinde taranması ile risk oluşturacak unsurlar ortadan uzaklaştırılmaktadır. Yazılımın cep telefonları için üretilmiş olan uygulaması ile sınav esnasında adayın cep telefonunun kullanımının kısıtlanması, sınav ortamının görüntülenmesi ve taranması, sınav esnasında, sınav belgeleri ya da gerekli belgelerin taranması için kullanılabilir. Yazılımın kullanımı için sunulan 4 seçenek; *Proctor Lock*, *Proctor Auto*, *Proctortrack QA*, *Proctor Live AI* sürümleri olarak sunulmaktadır. Diğer yazılımlarda olduğu gibi çevrimiçi gözetmen olmadan, sınavın kayıt altına alınıp daha sonra değerlendirilmesi ile uygulanan basit sürümler (*Proctor Lock*) ve güvenlik önlemlerinin çevrimiçi gözetmen ve yazılımın özelliklerinin birleşimi sayesinde artırılması ile planlanan daha yüksek sürümler (*Proctor Auto*, *Proctortrack QA*, *Proctor Live*) kullanıcı hizmetine sunulmaktadır (<https://www.proctortrack.com>).

Examus

Examus, diğer çevrimiçi gözetmenlik uygulamalarına benzer şekilde çalışan başka bir yazılımdır. Diğer yazılımlar gibi kimlik doğrulama, yüz tanıma sistemi ile kimlik kartı ve sunulması

istenebilecek başka bir fotoğraf kullanılarak yapılabilmektedir. Uygun imkanların bulunması dahilinde başka biyometrik ölçütler kullanılarak (parmak izi vb.) kimlik doğrulama aşamasının güvenilirliği arttırılabilmektedir. Sınav esnasında adayın davranışları ve cihaz kullanımı detaylı şekilde incelenerek raporlanıp, sonraki incelemeler için kaydedilmektedir. Çevrimiçi gözetmen tarafından sınav takip edilmektedir. Şüpheli davranışlar gözetmene eş zamanlı olarak bildirilip, gözetmenin müdahale etmesini mümkün kılmaktadır. Sınav sürecinin, oluşan şüpheli davranış raporları ile birlikte kaydedilerek tekrar incelenmesi mümkün hale getirilmektedir (<https://examus.net>).

Pearson Vue-onVue

Yazılım, diğer çevrimiçi gözetmenlik yazılımlarına oldukça benzer şekilde çalışmaktadır. Adaydan kimlik doğrulama için bir fotoğrafını çekmesi istenerek bu fotoğraf kimlik kartı ile karşılaştırılmaktadır. Sonrasında sınav ortamının kontrolü için gerekli uyarılar çerçevesinde sınav ortamının fotoğraflarının çekilmesi istenmektedir. Sınava girilen cihazın takibi yazılım tarafından yapılarak, kullanılan uygulamalar, yazılımlar gözetlenmekte ve uygunsuz olabilecek davranışlar raporlanmaktadır. Adayın sınav esnasında takip edilmesi ise cihaz kamerası ve cihaz mikrofonu üzerinden gerçekleşmektedir. Sınav esnasında gözetmenin sohbet ekranı üzerinden veya direkt olarak konuşarak adaya müdahale etmesi mümkündür (<https://home.pearsonvue.com/Test-takers/OnVUE-online-proctoring.aspx>).

Honorlock

Yazılım diğer çevrimiçi gözetmenlik yazılımlarına benzer şekilde çalışmaktadır. Cihaza yapılacak bir yükleme işlemi gerektirmeden internet tabanlı olarak çalışmaktadır. Kimlik doğrulama adımı ve diğer süreçler tüm çevrimiçi gözetmenlik yazılımlarına benzer şekilde işlemekte iken, şüpheli davranış raporlama konusunda, kesme, kopyalama, yapıştırma, mouse'un sağ tuşuna basılması, yazdırma komutları, adayın sınav esnasındaki fiziksel davranışlarına ek olarak raporlanmaktadır. Diğer yazılımlardan farklı olarak sınav esnasında farklı cihazların kullanılması ve sınav soruları ile ilgili araştırma yapılmasını da engellemektedir (<https://honorlock.com>).

Tablo.1 Çevrimiçi sınavlarda kullanılacak uygulamaların özellikleri

Yazılım Adı	Examity	ProctorU	Proctor Exam	Mercer/ Mettl	Proctorio	Respondus	Proctor Track	Examus	Pearson Vue- onVue	Honorlock
Kimlik Doğrulama	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Çevrimdışı Gözetmenlik	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Çevrimiçi Gözetmenlik	X	X	X	X	X		X	X	X	X
Videolu Sınav Kaydı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Cihaz Kullanımını Sınırlama				X		X	X		X	X
Şüpheli Davranış Raporlama	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sınav Ortamı Kontrolü	X	X	X	X	X		X	X	X	X

Problem Durumu

Türkiye’de lisansüstü müzik eğitiminin kısa tarihi göz önünde bulundurulduğunda alanı destekleyecek olan bu basamağa öğrenci kabul süreci oldukça önemlidir. Ancak pandemi süreci ile birlikte acil lisansüstü uzaktan eğitimde alınan önemler çerçevesinde ders başarısını ölçen ölçme - değerlendirme süreçlerinin beklenen nitelik ve güvenilirlikte olmadığı gerçeğinden hareketle bu programların öğrenci kabul sürecinde de aynı problemlerin yaşanacağı düşünülmektedir. Yine bu süreçte lisans programlarında yapılan ölçme-değerlendirmenin niteliğine yönelik kaygılar dikkate alındığında; bu kaygılarla yanlış değerlendirilen öğrencilerin adil olmayan puanlarla lisansüstü eğitime başvurma şansı yakalamaları ve öğrenci kabul aşamasında -ön değerlendirme, sınav sürecinde ölçme değerlendirme kriterleri/sınav güvenliği ve yerleştirme kriterleri- yaşanacak herhangi bir özensizlik sonucunda nitelikli öğrenci profiline ulaşamaması ve uygun programa dâhil olunamaması gibi sorunları doğurabilir. Ancak bu kritik duruma rağmen pandemi, acil uzaktan eğitim ya da uzaktan eğitim kavramlarının lisansüstü müzik eğitiminde öğrenci kabul süreci ya da ölçme-değerlendirme konularına etkilerine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Mevcut araştırmalarda lisans ve lisansüstü düzeyde müzik öğretmenliği programlarına kayıtlı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerine (Sarıkaya, 2021; Can & Yungul, 2017; Sakarya & Zahal, 2020) yer verildiği; fırsat eşitsizliği ile birlikte pandemi sebebiyle müzik ve müzik eğitiminin geleceğinin ele alındığı, uzaktan eğitime yönelik konvansiyonel müzik eğitimi bakış açısının sürdürüldüğü ancak dünyada bu eğitime yönelik araştırmaların kısmen arttığı (Özmenteş; 2020: 313) ifade edilmektedir. Yine araştırmalarda Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı amatör müzik eğitimi veren müzik kurslarının uzaktan eğitimde senkron dersleri tercih ettikleri ve bu süreçle uzaktan eğitim hakkında bilgi edindikleri (Aksoy, Güçlü & Nayır, 2020: 947); müzik eğitimi sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik web tabanlı uzaktan eğitiminin tartışıldığı aynı zamanda müzik eğitimi alanında gerçekleştirilen çok sayıda çalgı eğitimi odaklı uzak eğitim (Yungul, 2018: 1333); uzaktan eğitim ve teknolojinin yaşam boyu müzik eğitiminde kullanımı ve fonksiyonları (Tecimer, 2006: 4) ve çeşitli sebeplerle uzak mesafede yaşayan öğrencilerin lisansüstü eğitime erişebilmeleri noktasında internet tabanlı uzaktan eğitimin faydaları (Tecimer, 2007: 448) konularına yer verilmektedir. Ancak araştırmalarda Covid-19 sürecinde acil uzaktan eğitim ya da uzaktan eğitim çerçevesinde lisansüstü müzik eğitimi sınavları, öğrenci kabul süreçleri ya da ölçme-değerlendirme konularının yer aldığı bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Lisansüstü müzik eğitimi bilim dallarında acil uzaktan eğitim uygulamalarının güvenliğinin ve niteliğinin belirlenmesinin ve eğitim-öğretimde belirsizlik yaratan küresel salgının müzik öğretmenliği lisansüstü programlarının öğrenci kabul süreçlerine etkilerinin incelenmesinin eğitim-öğretim niteliğini artırması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, pandemi süreci/acil uzaktan eğitim sürecinde (2020-2021 eğitim-öğretim yılı) mesleki müzik eğitimi için önem taşıyan ilgili programların kendine özgü ölçme-değerlendirme teknikleri barındıran kabul süreçlerinde hangi program türlerine hizmet verdikleri, bağlı olunan enstitüleri, öğrenci kontenjanları, öğretim üyesi sayıları, başvuru şartları, ön değerlendirme süreçleri, sınav ve yerleştirme durumları ile gerçekleştirilen sınavların türü ve kullanılan teknolojik uygulamaların tespit edilmesi ve sonucunda elde edilen bilgilerin karşılaştırılarak müzik öğretmenliği programlarının lisansüstü eğitimine katkı sağlayabilmek bu araştırmanın temel amacıdır.

Belirtilen amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Türkiye’deki üniversitelerde faaliyet gösteren lisansüstü enstitülerin müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul süreçleri nasıldır? şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki gibidir:

2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında:

1. Müzik eğitimi yüksek lisans ve doktora programları hangi enstitü türlerine bağlı olarak eğitim-öğretim hizmeti sunmaktadır?
2. Müzik eğitimi bilim dallarında yüksek lisans ve doktora programı kontenjan durumu nasıldır?
3. Müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul başvuru şartları nasıldır?
4. Müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul ön değerlendirme süreçleri nasıldır?
5. Müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul bilim sınavı/mülakat süreçleri nasıldır?
6. Müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul genel değerlendirme süreçleri nasıldır?
7. Müzik eğitimi bilim dallarının öğrenci kabul sınavlarında uzaktan eğitime uygun teknolojik uygulamaları kullanım durumları nasıldır?

1. YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışma, “bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerini ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalar” (Büyüköztürk vd, 2010: 231) arasında yer alan tarama araştırması olup “verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlayan” (Büyüköztürk vd, 2010: 21) betimsel (descriptive) bir araştırma özelliği taşımaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki 36 lisansüstü müzik eğitimi bilim dalı oluşturmuş ve araştırma sürecinde evrenin tamamına ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan üniversitelerin internet sitelerinde yapılmış olan duyurular incelenmiş, eksik bilgiler için ilgili enstitülerle telefon ve e-posta yoluyla irtibat kurulmuş, veriler tamamlanmaya çalışılmıştır. Hizmet verdikleri program türleri, bağlı oldukları enstitüler, öğrenci kontenjanları, öğretim üyesi sayıları, başvuru şartları, ön değerlendirme süreçleri, sınav türleri, sınav içerikleri, yerleştirme durumları ile kullandıkları teknolojiler değişkenleri göz önünde bulundurularak Türkiye’deki 36 üniversitede hizmet veren enstitülere bağlı lisansüstü müzik eğitimi programlarının 2020-2021 bahar ve güz yarıyıllarına ait öğrenci kabul süreçleri incelenmiş ve tablolastırılarak yorumlanmıştır.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 2. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında Müzik eğitimi yüksek lisans ve doktora programlarının eğitim-öğretim hizmeti sundukları enstitülere ilişkin tablo

Üniversite	Enstitü	Yüksek Lisans	Doktora	Öğretim Üyesi Sayısı
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	var	yok	4
Dokuz Eylül Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	8
Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	29
İnönü Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	8
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	var	var	9
Trabzon Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	var	var	8
Marmara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	13

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	yok	10
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	yok	7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	var	var	8
Pamukkale Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	8
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	10
Bursa Uludağ Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	11
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	10
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	6
Erzurum Atatürk Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	yok	11
Balıkesir Üniversitesi	Sosyal Bilimleri Enstitüsü	var	var	7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	var	var	15
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü	var	yok	5
Trakya Üniversitesi	Sosyal Bilimleri Enstitüsü	var	yok	5
Gazi Osman Paşa Üniversitesi				3
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi				2
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi				6
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi				3
Aksaray Üniversitesi				5
Harran Üniversitesi	Yüksek Lisans veya Doktora Programı Yok			5
Kastamonu Üniversitesi				5
Akdeniz Üniversitesi				1
Amasya Üniversitesi				2
Artvin Çoruh Üniversitesi				0
Bartın Üniversitesi				3
Giresun Üniversitesi				4
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Yüksek Lisans veya Doktora Programı Yok			-
Doğu Akdeniz Üniversitesi (Kıbrıs)				-
Girne Amerikan Üniversitesi				1
Yakındoğu Üniversitesi				4

Toplam	36	4 L.E.E 13 E.B.E. 2 S.B.E. 1 M.G.S.E	236
--------	----	---	-----

Türkiye’de faaliyet gösteren 36 müzik öğretmenliği programının Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere toplam 20’sinde lisansüstü eğitim programına rastlandığı; bu programların 13’ünün eğitim bilimleri enstitüsü birimlerine, 4’ünün lisansüstü eğitim enstitüsü birimlerine, 2’sinin sosyal bilimler enstitüsü birimine bağlı olduğu ve yalnızca 1 müzik ve güzel sanatlar enstitüsü biriminin var olduğu görülmektedir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında 20 müzik eğitimi bilim dalının yüksek lisans programına; 14 müzik eğitimi bilim dalının doktora programına öğrenci kabul edildiği tespit edilmiştir.

Yüksek lisans ve/veya doktora programı olan müzik eğitimi bilim dallarında en yüksek öğretim üyesi sayısı olan üniversitenin 29 öğretim üyesi ile Gazi Üniversitesi, ikinci en yüksek öğretim üyesi sayısı olan üniversitenin ise 15 öğretim üyesi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi olduğu, en düşük öğretim üyesi sayısına sahip üniversitenin ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (4 öğretim üyesi) olduğu anlaşılmaktadır. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi ile Trakya Üniversitesine bağlı müzik eğitimi bilim dallarında da 5’er öğretim üyesi görev yapmaktadır. Nüfus yoğunluğu yüksek olan şehirlerimizde hizmet veren İstanbul Marmara Üniversitesi 13 öğretim üyesi ile İzmir Dokuz Eylül Üniversitesinin de 8 öğretim üyesi ile eğitim vermektedir. Lisansüstü programa sahip olmayan diğer üniversitelerden Harran Üniversitesi, Trakya, Aksaray ve Kastamonu Üniversitelerinde 5’er öğretim üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde ise 6 öğretim üyesi bulunmaktadır. 201 öğretim üyesi 20 lisansüstü programa sahip üniversitelerde görev yaparken, 35 öğretim üyesi 16 lisansüstü programa sahip olmayan üniversitelerde görev yapmaktadır.

Tablo 3. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarında yüksek lisans ve doktora programlarının kontenjan durumuna ilişkin tablo

Üniversite	Yüksek Lisans Kontenjanı	Doktora Kontenjanı	Yüksek Lisans Kontenjanı	Doktora Kontenjanı	Öğretim Üyesi Sayısı
	Güz		Bahar		
Çanakkale Onsekiz Mart	10	yok	yok	yok	4
Dokuz Eylül	7	3	yok	yok	8
Gazi	20	10	20	15	29
İnönü	5	5			8
Bolu Abant İzzet Baysal	6	3	yok	yok	9
Trabzon	6 (2 alan dışı)	yok	yok	yok	8
Marmara	10	5	ulaşılamadı	ulaşılamadı	13
Muğla Sıtkı Koçman	10	yok	ulaşılamadı	yok	10
Niğde Ömer Halisdemir	22 (2’si engelli)	yok	ulaşılamadı	yok	7

Ondokuz Mayıs	13	8	15	10	8
Pamukkale	7	3	7	3	8
Mehmet Akif Ersoy	10	7	5	5	10
Bursa Uludağ	10	5	10	5	11
Sivas Cumhuriyet	15	8	yok	yok	10
Van Yüzüncü Yıl	5	2	6	yok	6
Erzurum Atatürk	10	Program yok	12	Program yok	11
Balıkesir	5	3	yok	3	7
Necmettin Erbakan	20	7	10	5	15
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	5	Program yok	-	-	5
Trakya	-	-	-	-	5
Toplam 20	196	69	85	46	192

Tablo 3'ten anlaşılabacağı üzere Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bilim Dalı 29 öğretim üyesi sayısı ile sayısal çoğunluk bakımında birinci sırada yer alırken, lisansüstü öğrenci kontenjanı güz yarıyılında 30 iken, bahar yarıyılında 35 olarak belirlenmiştir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi görev yapan 8 öğretim üyesi ile 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında 21 lisansüstü öğrenci, bahar yarıyılında ise 25 öğrenci kontenjan ile eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. Necmettin Erbakan Üniversitesi Müzik Eğitimi Bilim Dalı 15 öğretim üyesi sayısı -öğretim üyesi sayısı bakımından bilim dalları arasında ikinci sırada- ile güz yarıyılında 27, bahar yarıyılında 15 kontenjan ile kontenjan yoğunluğu bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. 13 öğretim üyesinin görev yaptığı Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Bilim Dalı'nın 2020-2021 bahar yarıyılı lisansüstü öğrenci kontenjanlarına dair herhangi bir duyurusuna rastlanmamıştır. Öğretim üyesi sayısının yeterli olmasına rağmen bahar yarıyılında öğrenci kontenjanının ilan edilmemesinin sebebinin pandemi koşulları ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi'nin de bahar yarıyılında müzik eğitimi lisansüstü programları olmasına rağmen pandemi sebebiyle öğrenci kontenjanı ilan etmediği söylenebilir. Trakya Üniversitesi yüksek lisans programı olmasına rağmen pandemi sürecinde öğrenci kontenjanı ilan etmemiştir. Pamukkale Üniversitesi'nin lisansüstü programı bulunmasına rağmen güz yarıyılında kontenjan açılmamış, ancak bahar yarıyılında ilan edilmiştir. Programların güz yarıyılında öğrenci kontenjan duyurusu yapılmasına rağmen bahar yarıyılında daha az sayıda kontenjan ilan ettikleri ya da kontenjan vermedikleri görülmektedir. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin güz yarı yılında da yüksek lisans programına öğrenci kontenjanı ilan edilirken bahar yarıyılında kontenjan sunulmamıştır.

Tablo 4. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul başvuru şartlarına ilişkin tablo

Üniversite	Başvuru Şartları					
	Yüksek Lisans			Doktora		
	ALES	Yabancı Dil	Mezuniyet Not Ortalaması	ALES	Yabancı Dil	Mezuniyet Not Ortalaması
Çanakkale Onsekiz Mart	55	yok	2/4		Program yok	
Dokuz Eylül	55	yok	yok	60	55	yok
Gazi	65	25	2,8/4	70	55	3,2/4
İnönü	55	yok	yok	70	55	yok
Bolu Abant İzzet Baysal	Güz: 55 (EA-SOZ)	40	2,5/4	Güz: 55 (EA-SOZ)	55	3/4
Trabzon	Güz: 55 (SOZ)	yok	yok		Kontenjan açılmamış	
Marmara	55	40	yok	60	55	yok
Muğla Sıtkı Koçman	55	yok	2/4		Program yok	
Niğde Ömer Halisdemir	60	yok	yok		Program yok	
Ondokuz Mayıs	55 (EA)	yok	yok	60 (EA)	55 (Güz dönemi şartlı)	yok
Pamukkale	60	yok	yok	65	55	yok
Mehmet Akif Ersoy	55	Sınava girmiş olmak	yok	55	55	yok
Bursa Uludağ	55	Güz: 40 Bahar: yok	2,25/4	55	55	2,25/4
Sivas Cumhuriyet	55	yok	55/100	60	55	yok
Van Yüzüncü Yıl	55	yok	yok	55	55	yok
Erzurum Atatürk	55 (SOZ)	yok	yok		Program yok	
Balıkesir	60	yok	yok	65	55	yok

(SOZ-EA)						
Necmettin Erbakan	55	50	70/100	60	55	75/100
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	55	yok	2,5/4			Program yok

Tablo 4'ten anlaşılacağı üzere 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında lisansüstü programlar çoğunlukla yüksek lisans başvurularında 55 ALES puanı almış olma şartı, doktora başvurularında ise 55 ile 70 arasında değişen ALES puan şartını aramaktadırlar. Yine doktora programlarının 55 Yabancı Dil puanı da şartlar arasında yer almaktadır. En yüksek ALES puanı şartı arayan Gazi Üniversitesi'nde müzik eğitimi yüksek lisans programına başvurunun gerçekleştirilmesi için asgari puanın 65; doktora programına başvurunun gerçekleştirilmesi için asgari puanın 70 olması gerektiği görülmektedir. Diğer üniversitelere göre daha yüksek olan puan şartının ilgili üniversitenin sınav yapmaması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ek olarak sadece Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin, lisansüstü müzik eğitimi programlarına başvuru sürecinde ALES puan türlerinden EA (eşit ağırlık) puan türünü değerlendirmeye aldığı anlaşılmaktadır. Mezuniyet not ortalaması koşulu olarak çeşitli üniversitelerde 4 üzerinden 2 ile 3,2 arasında değişen puan ortalamalarının bulunduğu görülmektedir. En düşük mezuniyet not ortalaması isteyen üniversiteler yüksek lisans için Muğla Sıtkı Kocaman ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'dir (en az 2,0 puan ortalaması). En yüksek not ortalaması isteyen üniversite ise Gazi Üniversitesi'dir (en az 2,8 puan ortalaması). Bursa Uludağ Üniversitesi'nin doktora programları içinde en az mezuniyet not ortalaması (2,25) isteyen üniversite olduğu, Gazi Üniversitesi'nin ise en yüksek mezuniyet not ortalaması (3,2) isteyen üniversite olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul ön değerlendirme süreçlerine ilişkin tablo

Üniversite	Ön Değerlendirme Süreci					
	Yüksek Lisans			Doktora		
	ALES	Yabancı Dil	Mezuniyet Not Ortalaması	ALES	Yabancı Dil	Mezuniyet Not Ortalaması
Çanakkale Onsekiz Mart		Belirtilmemiş			Program yok	
Dokuz Eylül	%50	yok	%50		Belirtilmemiş	
Gazi	Güz %65	Güz %20	Güz %15	Güz %65	Güz %20	Güz %15
	Bahar %50	Bahar %10	Bahar %40	Bahar %50	Bahar %10	Bahar %40
İnönü		Belirtilmemiş			Belirtilmemiş	
Bolu Abant İzzet Baysal		Belirtilmemiş			Belirtilmemiş	
Trabzon		Ön değerlendirme yok			Kontenjan yok	

Marmara	Güz %50	yok	Güz %50	Güz %50	yok	Güz %50
Muğla Sıtkı Koçman		Belirtilmemiş			Program yok	
Niğde Ömer Halisdemir		Belirtilmemiş			Program yok	
Ondokuz Mayıs	%50	%10	%40	%50	%25	%25
Pamukkale		Belirtilmemiş			Belirtilmemiş	
Mehmet Akif Ersoy	Güz %55	Güz yok	Güz %45		Belirtilmemiş	
	Bahar %50	Bahar %10	Bahar %40			
Bursa Uludağ	%50	yok	%50	%50	yok	%50
Sivas Cumhuriyet	%50	yok	%50	%50	yok	%50
Van Yüzüncü Yıl		Belirtilmemiş			Belirtilmemiş	
Erzurum Atatürk		Belirtilmemiş			Program yok	
Balıkesir		Belirtilmemiş			Belirtilmemiş	
Necmettin Erbakan	%50	%10	%20	%50	%10	%20
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	%50	yok	%50		Program yok	

Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyılarında ALES puan katkısının değerlendirilmesi bakımından yüksek lisans ve doktora programlarında birbirinden farklı şartlar bulunduğu, en yüksek ALES puan katkısının yüksek lisans ve doktora programlarında %65 oran ile Gazi Üniversitesi'nde olduğu, doktora ise çoğu üniversitede ALES puanının ön değerlendirmeye %50 katkı sağladığı görülmektedir. Diğer puan türlerinin (yabancı dil, mezuniyet not ortalaması) farklı oranlarda katkı sağladığı anlaşılmaktadır. 8 üniversitenin ön değerlendirme süreçlerinin internet ortamında belirtilmediği görülmektedir. Bu durumdan bu üniversitelerde ön değerlendirme koşullarının olmadığı anlamı da çıkarılabilir. Tabloda en çok görülen ön değerlendirme oranının %50 ALES ile %50 mezuniyet not ortalaması olduğu anlaşılmaktadır. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin ön değerlendirme koşulları güz yarıyılında belirtilmişken bahar yarıyılına ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Gazi Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi yüksek lisans ve doktora programları için yabancı dil puanını ön değerlendirmeye dahil ederken Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde sadece yüksek lisans programı için yabancı dil puanını ön değerlendirme sürecine dahil edildiği, ancak doktora programının ön değerlendirme sürecine dair herhangi bir bilgi verilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 6. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul bilim sınavı/mülakat süreçlerine ilişkin tablo

Üniversite	Bilim Sınavı-Mülakat Süreçleri									
	Yüksek Lisans						Doktora			
	Yazılı Değerlendirme		Sözlü Değerlendirme		Baraj	Yazılı Değerlendirme		Sözlü Değerlendirme		Baraj
Çanakkale Onsekiz Mart	Sınav yok					Program yok				
Dokuz Eylül	%60		%40		65	%60		%40		70
Gazi	Sınav yok					Sınav yok				
İnönü	Sınav içeriği belirtilmemiş					Sınav içeriği belirtilmemiş				
Bolu Abant İzzet Baysal	Sınav içeriği belirtilmemiş				50	Sınav içeriği belirtilmemiş				50
Trabzon	Sınav yok					Kontenjan yok				
Marmara	Sınav içeriği belirtilmemiş					Sınav içeriği belirtilmemiş				
Muğla Sıtkı Koçman	Sınav içeriği belirtilmemiş					Program yok				
Niğde Ömer Halisdemir	Sınav yok					Program yok				
Ondokuz Mayıs	Sınav içeriği belirtilmemiş					Sınav içeriği belirtilmemiş				
Pamukkale	Keman, Viyola, Piyano, Flüt ve Şan (ana çalgı) alanlarında Bilim sınavı ve mülakat					Keman, Viyola, Piyano, Flüt ve Şan (ana çalgı) alanlarında Bilim sınavı ve mülakat				
Mehmet Akif Ersoy	Alan bilgisi %40	MİÖY %20	Müzikal Analiz %20	Çalgı Perf. %20	yok	Alan bilgisi %40	Müzikal Analiz %20	Çalgı Perf. %20	yok	
Bursa Uludağ	Sınav içeriği belirtilmemiş					Sınav içeriği belirtilmemiş				
Sivas Cumhuriyet	var		Çalgı veya ses performansı		yok	var		Çalgı veya ses performansı		yok
Van Yüzüncü Yıl	var		var		yok	var		var		yok
Erzurum Atatürk	Sınav yok					Program yok				
Balıkesir	Form %10 Armoni %10 Dikte %10 Müzik eğitimi		Çalgı veya ses performansı %60 (zorunlu 1 etüt+3 eser)		yok	Form %10 Armoni %10 Müzik eğitimi %20		Çalgı veya ses performansı %60 (zorunlu 1 etüt+3 eser)		yok

%10

Necmettin Erbakan	5 soru %35	Dikte-solfej %30	Çalma- söyleme %35	50	5 soru %35	Çalma-söyleme %65	50
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	%60		Çalma-söyleme %40	yok		Program yok	

Tablo 6'dan anlaşılacağı üzere 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin, Balıkesir Üniversitesi'nin ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin mülakat süreçlerine ilişkin ayrıntılı bilgi verdiği, diğer üniversitelerin internet adreslerinde bu bilgilere ayrıntılı olarak yer vermedikleri anlaşılmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ve Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde bilim sınavı /mülakat olmaksızın öğrenci alımı yapıldığı görülmektedir. İnönü Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi'nin sınav içeriklerini belirtmedikleri anlaşılmaktadır. Sınav içeriğini bildiren üniversitelerin çalgı ve ses performansı, müzik formları, armoni, müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında sınav içeriği bildirdikleri anlaşılmaktadır. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi lisansüstü programlar için belirlemiş olduğu müzik eğitimi bilim sınavında belirtilen alanlara yönelik değerlendirme oranlarının sınav puanına "alan bilgisi sınavı" hariç olmak üzere eşit düzeyde katkı sağladığı; alan bilgisi sınavının ise daha yüksek oranda katkı sağladığı görülmektedir. Balıkesir Üniversitesi sınav içeriğinde yer alan çalgı/ses performansı sınavının bilim sınavı değerlendirme sürecine %60 oranında katkı sağladığı dikkat çekmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin ise bilim sınavındaki alanların birbirine yakın oranlarda (yazılı %35, uygulama %30, performans %35) değerlendirmeye katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin müzik eğitimi lisansüstü programının bilim sınavı içeriği belirtilmemiş ancak baraj puanının 50 olduğu ilan edilmiştir.

Tablo 7. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarına öğrenci kabul genel değerlendirme süreçlerine ilişkin tablo

Üniversite	Değerlendirme									
	Yüksek Lisans					Doktora				
	ALES	Mezuniyet Not Ortalaması	Yabancı Dil	Bilim Sınavı Notu	Baraj	ALES	Mezuniyet Not Ortalaması	Yabancı Dil	Bilim Sınavı Notu	Baraj
Çanakkale Onsekiz Mart	%60	%40	yok	yok	yok				Program yok	
Dokuz Eylül	%50	%25	yok	%25	yok	%50	%25	yok	%25	yok
Gazi			Sınav yok						Sınav yok	

İnönü	%50	%20	%10	%20	50	%50	%20	%10	%20	60
Bolu Abant İzzet Baysal	%50	%20	%10	%20	yok	%50	%10	%15	%15	yok
Trabzon	%65	%35	yok	yok	yok	Kontenjan açılmamış				
Marmara	Değerlendirme içeriği belirtilmemiş				60	Değerlendirme içeriği belirtilmemiş				70
Muğla Sıtkı Koçman	%50	%20	yok	%30	60	Program yok				
Niğde Ömer Halisdemir	%60	%40	yok	yok	65	Program yok				
Ondokuz Mayıs	%50	%30	yok	%20	60	%50	%25	yok	%25	65
Pamukkale	%50	%15	%10	%25	65	%50	%15	%10	%25	70
Mehmet Akif Ersoy	Güz: %55	Güz: %45	Güz: yok	Güz: yok	Güz: yok	Güz: %55	Güz: %25	Güz: yok	Güz: %20	65
	Bahar: %50	Bahar: %40	Bahar: %10	Bahar: yok	Bahar: yok	Bahar: %50	Bahar: %20	Bahar: %10	Bahar: %20	
Bursa Uludağ	%50	%20	yok	%30	65	%50	%20	yok	%30	70
Sivas Cumhuriyet	%50	%10	yok	%40	60	%50	%10	%10	%30	65
Van Yüzüncü Yıl	%50	%20	yok	%30	60	%50	%15+%15	yok	%20	65
Erzurum Atatürk	%60	%40	yok	yok	yok	Program yok				
Balıkesir	%50	%25	yok	%25	65	%50	%20	%10	%20	70
Necmettin Erbakan	%50	%20	%10	%20	60	%50	%20	%10	%20	60
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	%50	yok	yok	%50	60	Program yok				

Tablo 7'den anlaşıldığı üzere 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyılarında müzik eğitimi bilim dallarının yüksek lisans ve doktora programlarının öğrenci kabul sınavı değerlendirmelerinde ALES, bilim sınavı/mülakat notu, mezuniyet not ortalaması ve yabancı dil puanı kriterlerini farklı yüzdelere değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin bilim sınavı/mülakat yapmadan öğrenci aldıkları görülmektedir. Tablo 7'de yer alan üniversitelerin yüksek lisans programlarında ALES için değerlendirme sürecine katkı oranının

%50-%65 arasında, doktora programlarının ise %50-%55 arasında değiştiği anlaşılmaktadır.

Tablo 7'deki üniversitelerin mezuniyet not ortalamalarının değerlendirme sürecine katkı oranlarının, yüksek lisans programlarında %10-%45 arasında, doktora programlarında ise %10-%30 arasında değiştiği görülmektedir. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin mezuniyet not ortalamasını değerlendirmeye eklemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bilim sınavı ve/veya mülakat için değerlendirme sürecine katkı oranlarının, yüksek lisans programlarında %20-%50 arasında, doktora programlarında %15-%30 arasında değiştiği görülmektedir.

Yabancı dil için değerlendirme sürecine katkı oranlarının, yüksek lisans programlarında %10 olduğu, doktora programlarında ise %10-%15 arasında değiştiği anlaşılmaktadır.

Sınavda başarılı sayılabilmek için istenen baraj puanlarının, yüksek lisans programlarında 50-65 puan aralığında, doktora programlarında ise 60-70 puan aralığında olması gerektiği görülmektedir.

Tablo 8. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında müzik eğitimi bilim dallarının öğrenci kabul sınavlarında uzaktan eğitime uygun teknolojik uygulamaları kullanım durumlarına ilişkin tablo

Üniversite	Yazılımlar	
	Yüksek lisans	Doktora
Çanakkale Onsekiz Mart	Yok	Program yok
Dokuz Eylül	Yok	Yok
Gazi	Yok	Yok
İnönü	Yok	Yok
Bolu Abant İzzet Baysal	Yok	Yok
Trabzon	Yok	Kontenjan açılmamış
Marmara	Yok	Yok
Muğla Sıtkı Koçman	Yok	Program yok
Niğde Ömer Halisdemir	Yok	Program yok
Ondokuz Mayıs	Google Meet	Google Meet
Pamukkale	Yok	Yok
Mehmet Akif Ersoy	Yok	Yok
Bursa Uludağ	Yok	Yok
Sivas Cumhuriyet	Yok	Yok
Van Yüzüncü Yıl	Perculus	Perculus
Erzurum Atatürk	Yok	Program yok
Balıkesir	Yok	Yok

Necmettin Erbakan	Yok	Yok
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar	Yok	Program yok
Trakya	Yok	Program yok

Tablo 8'den anlaşılaçağı üzere 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında öğrenci bilim sınavı/mülakat süreçlerinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Google Meet uygulamasını kullanırken; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Perculus uygulamasını tercih etmiştir. Diğer üniversitelerin öğrenci kabulünde, pandemi şartları sebebiyle sınav ya da mülakat yapmaması veya sınavlarını pandemi şartlarında da normal şartlarda olduğu gibi yüz yüze (bilim sınavı/mülakatlarla) gerçekleştirmeyi tercih etmesi sebepleri ile herhangi bir uygulama kullanmadıkları anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında elde edilen verilere göre ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren 20 müzik öğretmenliği bilim dalı lisansüstü programından 13'ünün eğitim bilimleri enstitüsü içinde eğitim-öğretim hizmeti verdiği, 4'ünün lisansüstü eğitim enstitüsü birimlerine, 2'sinin sosyal bilimler enstitüsü birimine bağlı olduğu ve yalnızca 1 müzik ve güzel sanatlar enstitüsü biriminin var olduğu görülmektedir. Müzik eğitimi bilim dalları lisansüstü programlarının daha çok eğitim bilimleri enstitüsüne bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren 20 müzik eğitimi bilim dalının yüksek lisans programına; 14 müzik eğitimi bilim dalının doktora programına öğrenci kabul edildiği tespit edilmiştir. Tüm okullarda yüksek lisans kontenjanı güz yarıyılında 196, bahar döneminde 85 olarak ilan edilmiştir. Tüm okullarda doktora kontenjanı ise güz yarıyılında 69, bahar yarıyılında 46 olarak ilan edilmiştir. Müzik eğitimi bilim dalları lisansüstü programlarında yüksek lisans programlarının doktora programlarından daha fazla sayıda olduğu ve güz yarıyılında daha fazla öğrenci kontenjanı ilan edildiği anlaşılmaktadır. Yüksek lisans programına, doktora programından daha çok sayıda öğrenci kabulünün olması, yüksek lisans programlarının eğitim aşaması olarak doktora programlarından önce gelmesi ile açıklanabilir. Doktora programlarının faaliyet gösterebilmesi için daha fazla sayıda öğretim üyesi gerektirmesi ve lisansüstü eğitim-öğretimin niteliğinin olumsuz yönde etkilenmemesi ikincil sebepler olarak görülebilir.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren lisansüstü müzik eğitimi veren üniversiteler arasında en yüksek öğretim üyesi sayısı olan üniversitenin 29 öğretim üyesi ile Gazi Üniversitesi, ikinci en yüksek öğretim üyesi sayısı olan üniversitenin ise 15 öğretim üyesi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi olduğu görülmektedir. Nüfus yoğunluğu yüksek olan şehirlerimizde hizmet veren İstanbul Marmara Üniversitesi'nin 13 öğretim üyesi ile İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nin de 8 öğretim üyesi ile eğitim-öğretim hizmeti vermekte olduğu, dolayısıyla üç büyük ilimizden ikisinin öğretim üyesi sayılarının, Ankara ve Konya'daki üniversitelerde hizmet veren müzik eğitimi bilim dalı lisansüstü programlarındaki öğretim üyesi sayısının gerisinde kaldığı ve bu durumun nüfus yoğunluğu ile karşılaştırıldığında şaşırtıcı olduğu söylenebilir. Türkiye'de müzik öğretmenliği programı bulunan 36 üniversitedeki 236 öğretim üyesinden 192 öğretim üyesi hem lisans hem de lisansüstü programlarda, 44 öğretim üyesi ise lisans programlarında görev yapmaktadır.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dalı yüksek lisans ve doktora programları için en fazla lisansüstü kontenjanını (65) Gazi

Üniversitesi'nin verdiği görülmektedir. Yüksek kontenjan sayısı, bu üniversitenin öğretim üyesi sayısının (29) diğer üniversitelerin öğretim üyesi sayısından fazla olması ile (öğretim üyesi/kontenjan oranı 1/2,2) açıklanabilir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin öğretim üyesi sayısı (8) göz önünde bulundurulduğunda lisansüstü kontenjanının (46) sayısı (öğretim üyesi/kontenjan oranı 1/5,7) dikkat çekmektedir. Marmara Üniversitesi, İzzet Baysal Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi güz veya bahar yarıyıllarında kontenjan açmamıştır.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dalı yüksek lisans ve doktora programlarının başvuruları için ALES, not ortalaması, yabancı dil puanlarının ön şart olarak yer aldığı ve farklı puan şartlarının sağlanmasının beklendiği anlaşılmaktadır. ALES şartlarının 55 ile 70 puan arasında değiştiği, genelde bütün ALES puan türlerinin kabul edildiği, sadece Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin eşit ağırlık puan türünü kabul ettiği; lisans ve/veya yüksek lisans mezuniyet not ortalamalarının 2 ile 3,2 puanları arasında olması gerektiği görülmektedir. Doktora programları için yabancı dil puan şartı birçok üniversitede 55 olarak ilan edilmiştir.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren 19 üniversitenin müzik eğitimi bilim dalı yüksek lisans ve doktora programlarına kabul sürecinde 8 üniversite ön değerlendirme sürecinin puan değerlendirmesini internetten ilan etmemiştir. Ön değerlendirmede en çok görülen oranın %50 ALES ile %50 mezuniyet not ortalaması olduğu anlaşılmaktadır.

19 üniversite içinde 5 üniversitede bilim/mülakat sınavı olmaksızın öğrenci alımı yapıldığı, 6 üniversitenin sınav içeriklerini belirtmedikleri, yalnızca 3 üniversitenin bilim/mülakat sınavı için baraj puanı belirleyerek duyurduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada incelenen müzik eğitimi bilim dallarının yüksek lisans ve doktora programlarının öğrenci kabul sınavı değerlendirmesinde ALES, bilim sınavı/mülakat notu, mezuniyet not ortalaması ve yabancı dil puanı ölçütlerini farklı yüzdelerle değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. 2 üniversitenin 2020-2021 akademik yılında sınav yapmadan öğrenci aldıkları görülmektedir. 4 üniversite %60 ile %65 arasında değişen ALES katkı puanı oranı ile programa öğrenci kabul ederken, diğer üniversiteler çoğunlukla %50 katkı oranını tercih etmişlerdir. Yüksek lisans programlarında ALES için değerlendirme sürecine katkı oranının %50-%65 oranları arasında, doktora programlarında ise %50-%55 oranları arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin not ortalamalarını değerlendirmeye eklemeyişi anlaşılmaktadır.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dallarının yüksek lisans ve doktora programlarının öğrenci kabul sınavı ve/veya mülakat için değerlendirme sürecine katkı oranlarının, yüksek lisans programlarında %20-%50 oranları arasında, doktora programlarında %15-%30 oranları arasında değiştiği görülmektedir.

Türkiye'de 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dallarının yüksek lisans ve doktora programlarına kabul sürecinde yabancı dil puanının değerlendirme sürecine katkı oranlarının, yüksek lisans programlarında %10 olduğu, doktora programlarında ise %10-%15 arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Yüksek lisans öğrenci kabulünde 5 üniversitede yabancı dil puanının %10 oranında katkı sağladığı görülmektedir. Yüksek lisans programlarında Bilim sınavı/mülakatın 1 üniversitede %50 oranında, 1 üniversitede %40 oranında, diğer üniversitelerde ise %20 ile %30 arasında değişen oranlarda, doktora programlarında ise %15 ile %30 oranları arasında katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Baraj puanlarının yüksek lisans programı için 50 ile 65 puan, doktora programında ise 60 ile 70 puan arasında değiştiği görülmektedir. 6 Yüksek lisans ve 2 doktora programında baraj puanı belirtilmemiştir. Yüksek lisans programlarında 1 üniversitede

mezuniyet not ortalamasının katkısı değerlendirme sürecine dahil edilmemiştir. Doktora programlarında ise %10 ile %30 arasında değişen oranlarda not ortalaması katkısı olduğu belirtilmektedir.

2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dallarının yüksek lisans ve doktora programlarına kabul sürecinde sadece 2 üniversitede çevrimiçi sınav yapılmış, diğer üniversitelerde yüz yüze sınavlar gerçekleştirilmiştir. Yapılan çevrimiçi sınavlar Perculus ve Google Meet programlarının yardımıyla uygulanmıştır.

Türkiye’de pandemi sürecinde üniversitelerin müzik eğitimi bilim dallarının çoğunlukla yüz yüze gerçekleştirilen sınavları tercih ettikleri; çevrimiçi sınav uygulamalarının tercih edilmeme sebebinin maddi kaynakların ve alt yapıların yetersizliği, kurumsal ve bireysel olarak yeterli teknolojik okuryazarlığa sahip olmama ve yabancı dili etkin kullanamama gibi sorunlardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öğretim üyelerinin bu uygulamalara yönelik farkındalığının oluşturulması durumunda da çevrimiçi uygulamaların kullanımının artması söz konusu olabilir. Yüksek risk unsurlarının söz konusu olabileceği ve rekabetin yoğun olarak yaşanabileceği lisansüstü müzik eğitimi giriş sınavları için çevrimiçi sınav uygulamalarının yüksek riske hizmet eden sürümleri tercih edilebilir.

2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında faaliyet gösteren müzik eğitimi bilim dallarında yüz yüze yapılan sınavların pandemi sebebiyle sağlık sorunları teşkil edebileceği, ancak sınav güvenliğinin de oldukça önemli bir konu olması sebebiyle üniversitelerin sınavsız öğrenci kabulüne (sadece merkezi sınav puanları ve not ortalaması puanları ile) başvurdukları söylenebilir. Çevrimiçi uygulamalar konusunda acil uzaktan eğitime geçiş sebebiyle çok hazırlıklı olunamadığı ve uygulamaların kullanılması bakımından sıkıntılar yaşanabileceği düşünülmektedir. Ülkemizde 2 üniversite uzaktan sınav uygulamalarını gerçekleştirmiş, ancak bu üniversiteler de daha çok çevrimiçi görüşme uygulamalarını sınavlarda kullanmayı tercih etmiştir. Sınav güvenliğinin sağlanabildiği ve bilgilerin uygun koşullarda sınanabildiği uygulamalar sayesinde uzaktan yapılacak sınavların verimliliği artırılabilir.

Çevrimiçi uygulamalar ile uygulanırken *sözlü* sınavların planlanması güvenlik bakımından yazılı sınavlardan daha az risk barındırabilir.

Ölçek ve dikkate alınacak kriterler, ilgili programın mevcut ihtiyaçlarına, hedef ve amaçlarına, mevcut organizasyonuna göre gerçekleşirken aynı zamanda döneminin koşullarına göre şekil almak zorunda kalabilmektedir. Bu noktada pratik çözümler sunan teknolojik unsurlar, öğretim elemanlarının kullanıma yönelik ön yargı ve altyapı yetersizliği sebebiyle tercih edilmemiş olabilir. Aynı zamanda teknoloji destekli sınavlarda olası güvenlik sorunlarını bertaraf etmek ya da yoğun başvuru koşullarında sağlık koşullarını riske sokmamak üzere yalnızca öğrencilerin mezun olduğu programa ait not ortalamaları, ALES puanları ve yabancı dil puanları ile öğrencilerin programa kabul edilmeleri söz konusu olmuştur. Ancak Demirel’in (2012: 209-210), 2023 İçin Öneriler başlıklı çalışmasında değinmiş olduğu gibi yüksek lisans ve doktora programlarına giriş sisteminde değişiklikler yapılması gerektiğini hatırlatarak her iki program için merkezi yerleştirmenin ardından üniversitelerin yüksek lisans programlarına kabul için kendi sınavlarını uygulayarak kendi öğrenci profillerini seçme hakkına sahip olmalarını ve doktora programlarına kabul için bilim sınavlarının yapılması lisansüstü eğitimin temel işlevlerini yansıması açısından temel düzeyde bir ölçüttür.

İlgili araştırmalarda, sıklıkla öğrenci kabul aşamasında mesleki müzik eğitimi veren ortaöğretim ve lisans programlarına yönelik ölçme ve değerlendirme süreçlerinin ele alındığı, lisansüstü düzeyde gerçekleşen öğrenci alım sürecine yönelik uygulamalara detaylı olarak değinilmediği düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Y., Güçlü, O. ve Nayir, A.E. (2020). Özel müzik kurslarının pandemi sürecindeki uzaktan eğitim durumları. *Milli Eğitim Dergisi, Özel Sayı 49(1)*, 947-967.
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim Program, Ders ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Bahar, M. Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2015). *Geleneksel-Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başol, G. (2015). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bilen, S. (2005). Lisansüstü müzik öğretmenliği programlarının karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı (1)*, 257-263.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., ... Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3), 112-144.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A.A. ve Yungul, O. (2017). Müzik eğitimi kurumlarında çalgı eğitimi alan lisansüstü öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(45), 155-168.
- Çakar, Ö. (2001). *Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim*. TÜBA Toplantı Serileri-7: *Bilim Adamı Yetiştirme-Lisansüstü Eğitim*. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.
- Çıkrıkçı, N. R. (2019). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (Ed.). (2012). *Gelecek için Eğitim-Farklı Ülkelerde Program Geliştirme Çalışmaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- D’Orville, H. (2020). COVID-19 causes unprecedented educational disruption: Is there a road towards a new normal? *Prospects* 49:11–15 <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09475-0>Springer 27.03.2021 adresinden erişildi.
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 11-16.
- Eskioğlu, I. (2010). YÖK’ün Lisansüstü program açma ölçütleri hakkında analitik tartışmalar ve müzik eğitimi alanı örneği. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 Kasım 2010 içinde (s. 987-999)*. Türkiye: Antalya.
- EXAMITY. (2021). *Protect test integrity*. <https://www.examity.com/> adresinden erişildi.
- EXAMUS (2021). *Online proctoring solution*. <https://examus.net/> adresinden erişildi.
- Gümüş, M. & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmenin tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 158-168.
- Kalyoncu, N. (2004). Müzik öğretmeni yeterlikleri ve güncel müzik öğretmenliği lisans programı. *1924-2004 Musıkî Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu 7-10 Nisan 2004 içinde (s.510-525)*. Türkiye: SDÜ, Isparta.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N. ve Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274.
- Karip, E. (2012). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi
- Tecimer, B. (2007). Müzik eğitiminde teknolojik yaklaşımlar. *Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS) 10-15 Eylül 2007 içinde (s. 447-454)*. Türkiye: Ankara.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Torrey, T. & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote

- teaching and online learning. *EDUCAUSE review*. [http://www.cetla.howard.edu/workshops/docs/The%20Difference%20Between%20Emergency%20Remote%20Teaching%20and%20Online%20Learning%20_%20EDUCAUSE%20\(2\).pdf](http://www.cetla.howard.edu/workshops/docs/The%20Difference%20Between%20Emergency%20Remote%20Teaching%20and%20Online%20Learning%20_%20EDUCAUSE%20(2).pdf) adresinden erişildi.
- HONORLOCK (2021). *Online exam proctoring with a human touch*. <https://honorlock.com/> adresinden erişildi.
- Means, B., Bakia, M. & Murphy, R. (2014). *Learning Online: What Research Tells Us About Whether, When and How*. New York: Routledge.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEY_YENEL_YETERLYKLERY.pdf adresinden erişildi.
- MERCER/METTL. (2021). *The global leaders in talent assessment*. <https://mettl.com/en-ae/> adresinden erişildi.
- Özalkan, G.Ş. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: Pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimi yeniden düşünmek. *IJEASS*, (4), 18-26.
- Özmenteş, G. (2020). Covid-19 ve müzik: Wind of change. *STRATA: İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi Covid Özel Sayı*, 301-319 Ankara: Phoenix Yayınevi.
- PEARSON VUE-ONVUE (2021). *Online proctoring*. <https://home.pearsonvue.com/Test-takers/OnVUE-online-proctoring.aspx> adresinden erişildi.
- PROCTOREXAM. (2021). *Leading online proctoring services*. <https://proctorexam.com/> adresinden erişildi.
- PROCTORIO. (2021). *Privacy and integrity for today's digital learning*. <https://proctorio.com/> adresinden erişildi.
- PROCTOR TRACK. (2021). *Trusted exam integrity*. <https://www.proctortrack.com/> adresinden erişildi.
- PROCTORU. (2021). *Real people secure exams*. <https://www.proctoru.com/> adresinden erişildi.
- RESPONDUS. (2021). *Assessment tools for learning systems*. <https://web.respondus.com/> adresinden erişildi.
- Sarıkaya, M. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin görüşleri. *GSED* 27(46), 92-100.
- Sakarya, G. & Zahal, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 795-817. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44504>
- Sevinç, B. (2001). Türkiye' de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve uygulamalar. *DEÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 25-40.
- Simonson, M., Schlosser, C. & Orellana, A. (2011). Distance education research: a review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23(2-3), 124.
- Şad, S. ve Akdağ, M. (2010). Evde eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 19-31.
- Şendurur, P. (2021). *OMÜ Eğitim Fakültesi Gelişim Seminerleri-I*. YouTube konuşması. https://www.youtube.com/watch?v=A43_9YsaCkk adresinden erişildi.
- Tan, Ş. (2019). *Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tarman, S. (2006). *Müzik Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Tecimer, B. (2006). İnternet ve yaşam boyu müzik eğitimi. *Müzik Eğitimcileri Derneği*, 15, 8-9. http://muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/B-Tecimer_12.pdf adresinden erişildi.
- Tekindal, S. (2017). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, S. ve Zingil, G. (2013). *Okul Değerlendirme-Teori, Araştırma ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uçan, A. (2018). *Müzik Eğitimi – Temel Kavramlar, İlkeler, Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Uygun, N. ve Saraç, E. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik tercihlerinin ders planları ile incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 199-212.
- Yungul, O. (2018). Müzik eğitiminde web tabanlı uzaktan eğitim. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1333-1348.
- YÖK. (2016). *Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.